

תענית כה

עניין: רגלי שולחנו של רבי חנינא בן דוסא

קרן אורה

מידת הזכות והחובה. והענין הוא דוודאי על הרוב מזוני ג"כ נידון לפי הזכות והחוב וע"י חסד ה' כי גבר כל העולם נידון אבל תלמידי חכמים מדה אחרת יש בהם וכמו שאמרו ז"ל (אבות פ"ו מ"ד) כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל כו' אם אתה עושה כן אשריך וטוב לך אשריך בעוה"ז וטוב לך לעוה"ב הכוונה כי עיקר דרך התורה שיהיה ניזון ומסתפק מעמל עצמו ממה שעשה בפועל כפיו לבד אבל מה שניתן להם בתורת חסד שלא ביגיעתם לא יחפצו. וזה ידוע כי אין לנפש האדם כח לעמול ולסגל לעצמו כי אם תורה ומעשים טובים אשר לזה נברא הוא וכל מחנהו כמש"נ (משלי ט"ז ד') כל פעל כו' ובוה ניתן לו כח הבחירה, והפעולה הזאת נקראת על שמו. אבל כל שאר דברי העוה"ז כמו העושר והדומה לו אשר אין לאדם כח הבחירה בזה ואם ניתן לאדם הוא ניתן בתורת חסד או לתשלום שכר בזה לא ירצו השלימים בעוה"ז אשר הוא עולם המעשה ועת לעבודת האדם. וזה הוא דרכו של רבי פנחס בן יאיר (חולין ז' ע"ב) שלא רצה ליהנות משל אחרים ואפילו משל אביו מיום עמדו על דעתו. וזהו שאמרו ז"ל כך הוא דרכה של תורה אם אתה עושה כן אשריך בעוה"ז כי שבת גדול הוא לו בעוה"ז שלא טעם שום דבר ממה שלא יגע לעצמו. וטוב לך לעוה"ב.

התליסר נהרי כמבואר בזוהר הקדוש. וכלל הדברים כי טוב להם לצדיקים הצמצום מטוב העוה"ז כדי שיקבלו שכרם משלם בעולם הבא ושולחן הצפון יהיה ערוך לפניהם בכל הג' רגלים הם מדת החד"ר שכולם יסכימו אז להשפיע מטוב הגנוז לצדיקים. וכמש"כ במקום אחר על דבריהם ז"ל עתיד הקב"ה לגמול חסד לזרעו של יצחק אבל בזמן הזה לא ניתן לאדם כי אם על רגל אחד מצד מדת חסדו ית"ש. וצדיקים השלימים הם אבירי לב הרחוקים מצדקה בעוה"ז כמו שאמרו ז"ל בברכות (ס"א ע"ב) על רבי חנינא בן דוסא ויהיה להם שולחן ערוך בעוה"ב בשלימות כל הג' רגלים והן הדברים שאמר רבי חנינא בן דוסא לדביתיהו ניחא לך כו'.

מהרש"א ח"א

משמע דנלאו הנס היה אלא שהיה לה צמדה מ': חד ברעא דפתורא כו'. נראה הרמז בזה כמ"ש מא' צג' עמודי עולם על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח העולם עומד דבשניל אלו ג' עמודים נצרה העולם כדי שזכה צדק לעוה"ז ואלו הן ג' כרעי ורגלא דפתורא שיהיה לצדיקים לעתיד צשכרן הטוב ואמר דצעי רחמי ליתן לו משכרו בעולם הזה ויהיו ליה חד כרעא דהיינו שכר התפלה שהיא העבודה שהיא מתפלל עכשיו והיא רגיל להתפלל כן על כל צרה שלא תבא כמפורש צממה דוכתין מב' ואחזו מג' ליה צחלמו שיהיה חסר בעולם הצא מזה הכרעא שהוא שכר התפלה והעבודה מ': בעי רחמי כו'. ושקלוהו שיהיה לו שכרו משלם בעוה"ז.

רוח חיים אבות פ"א מ"ג

אבל הטעם הוא, כי בשורש כל המצות מעוררים רב טוב ושפע עצום בכל העולמות ומוריד מזון ורווח. אך אם עושי המצות מעוטים, ואין צינורים לשפע הטוב רק מהמעטים, וה' יתברך שמו ברחמיו הפץ חסד שיהיה חיים ושפע לכל בני אדם גם לאינם ראויים. ונוטל השפע מהמעטים השרידים יראי ה' ומחלק לכל בני אדם. ולפעמים למי שבשבילו בא הכל, לעצמו אינו מגיע וכמו שאמרו על ר' חנינא בן דוסא [ברכות יז:]: כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני [ופירש השל"ה "בשביל" לשון דרך וצינור כמו שביל הרבים שביל היחיד]. וחנינא בני די לו בקב חרובין כו'. וכי רק צינורו היה מוריד שפע לעולם ולעצמו לא היה מגיע כי היה מסתפק במועט. ולכך מגיע לצדיק חלק הרשע בגן עדן כמאמר חכמינו זכרונם לברכה [חגיגה ט"ו, א'], כי הרשע לקח מחלקו של הצדיק בזה העולם, וזהו גמילות חסד שמקיים הצדיק שמחלקו ניזון כל העולם.

ולכן כשנטל רבי חנינא בן דוסא כרעא דדהבא [תענית כ"ה, א'] רמזו לו שיאכל על פתורא דשני כרעי, היינו תורה ועבודה שהם שני רגלים תרין סמכין, וגמילות חסדים יחסר לו. כי כאשר לקח חלקו לעצמו יהיה נגרע שפע מההמון (מ"ד) להחיות עם רב שהיו אוכלים חלקו. ואם כן אינו מקיים גמילות חסד זו. ושאר צדקה וגמילות חסדים אינו כלום נגד זה, כי זה עושה צדקה בכל עת. וכמאמר חכמינו זכרונם לברכה [כתובות ג', א'] זה המפרנס בניו וכו'. וכל שכן המפרנס כל העולם כולו. ולכן אמרו על רבי חנינא בן דוסא [בברכות ג"ז, ב'] אבירי לב הרחוקים מצדקה שלא רצה בצדקה של המפרנס בניו וכו' כנזכר לעיל, ונתאכזר עליהם, משום שבחר בגמילות חסדים של כל העולם וכנזכר לעיל.